

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

VAIKUTTAVA YRITYS

LEADER

Ihmisten kokoisille ideoille!

VAIKUTTAVA HANKE

Opas vaikuttavan hankkeen suunnitteluun
ja siitä viestimiseen

1.

JOHDANTO:
MITÄ TARKOITTA
VAIKUTTAVUUS?

2.

LÄHTÖTILANNE JA TAVOITE:
MIKSI HANKE ON TÄRKEÄ?

3.

VAIKUTTAVUUSTAVOITTEEN
VALINTA

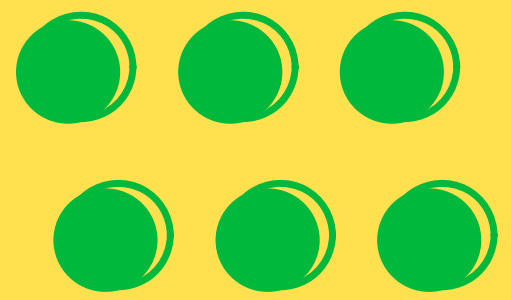
4.

RISKIT JA TESTAAMINEN:
VAIKUTTAVUUSTAVOIT-
TEEN VANKISTAMINEN

5.

MITTARISTO JA
TIEDONKERUU

Mitä tarkoittaa vaikuttavuus?

Tervetuloa työstämään tämän oppaan kautta juuri teidän hankkeenne vaikuttavuustavoitteita.

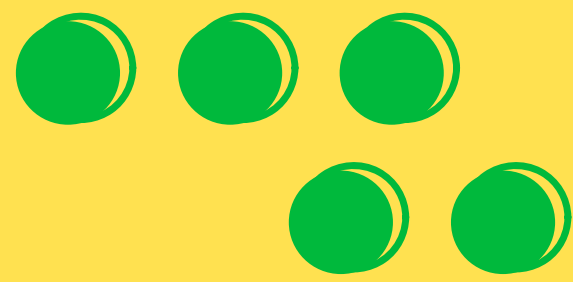
Oppaassa käymme läpi miksi vaikuttavuuden suunnittelu etukäteen on tärkeää ja kuinka viestit hankkeen vaikutuksista ja vaikuttavuudesta.

Mukaan hankemaailmaan mahtuu aina sekä pieniä että isoja hankkeita. Vaikuttavuudessa ei kuitenkaan ole kyse hankkeen koosta, vaan siitä minkälaisen muutoksen hanke saa aikaan omassa kohderyhmässään eli niissä, jotka hankkeesta hyötyvät.

Materiaaleissa on mukana videoita, muistilistoja, vinkkejä ja työpohjia.

Käymällä ne läpi saat parhaat vinkit hankkeen vaikuttavuuden suunnitteluun, vaikuttavuuden seuraamiseen läpi hankkeen ja hankkeen tuloksista viestimiseen hankkeen aikana ja sen jälkeen.

Vaikuttavuuden määrittelyminen

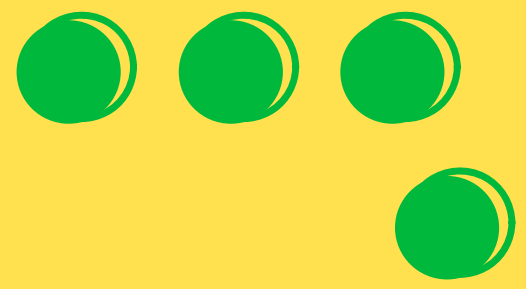
Vaikuttavuuden määritelmä vaihtelee ja samoilla sanoilla saattaa olla eri merkityksiä puhujasta riippuen.

Tässä oppaassa vaikuttavuudella tarkoitetaan hankkeessa etukäteen mietittyä ja toivottua muutosta, jolla on vaikutus ihmisten elämään, yhteisön toimintaan tai vaikkapa alueen luontoon.

Sekä pienet että isot hankkeet ovat yhtäläillä aina osa laajempia alueellisia tavoitteita tai yhteiskunnallisia muutoksia ja muutostavoitteita.

Oman hankkeen tavoitteet kannattaa asettaa suhteessa hankkeen resursseihin ja kokoon.

Vaikuttavuuden määrittäminen

Hankkeilla siis tavoitellaan merkityksellisiä ja kestäviä muutoksia. Uudet toimintamallit tai parempi infra ovat vaikuttavuuden näkökulmasta tämän muutoksen sivutuotteita, mutta eivät vaikuttavuustavoitteita.

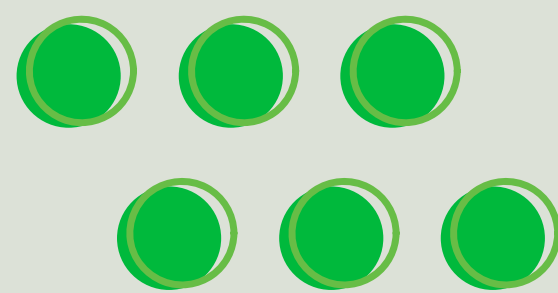
ESIMERKKI

Tien parantaminen on sivutuote tavoitteesta, että tien varrella asuvat koululaiset pystyvät kävelemään turvallisesti kouluun kevyenliikenteen väylää pitkin.

Vaikuttavuutta kannattaa siis miettiä erityisesti ennen hankkeen alkua heti ideoinnista lähtien. Kun vaikuttavuus on mietitty osaksi hankeidea ja -suunnitelmaa, tuloksena on todennäköisesti hanke, joka vastaa paremmin kohderyhmän tai kohdealueen tarpeisiin ja jota pystytään tarvittaessa matkan varrella säätämään ja parantamaan.

Etukäteen vaikuttavuuden kannalta suunnitellun hankkeen vaikuttavuuden raportointi on vakuuttavampaa ja helpompaa.

Vaikuttavuuden seuraamisesta saadaan tietoa oman työnne tueksi ja tarvittaessa rahoittajille.

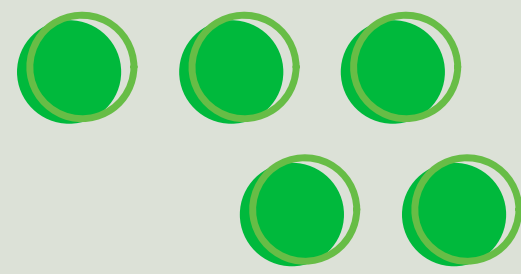
Miksi hanke on tärkeä?

Hankkeen toivottujen vaikutusten kokoaminen alkaa tästä hetkestä. Tulevaisuudessa muutoksen hahmottaminen on myös helpompaa kun tilanne, josta on lähdetty liikkeelle on tuttu. Ensimmäiseksi on siis kuvattava lähtötilanne ja sen jälkeen avattava miksi hanke on tärkeä.

Saat avuksesi lähtötilanteen kuvaukseen ladattavan – työpohjan tästä.

Muista lähtötilanteen kuvauksessa nämä asiat:

- Hanke on vaikuttava silloin kun se vastaa aitoon tarpeeseen tai ratkaisee jonkun akuutin ongelman. Vaikuttavalla hankkeella voidaan myös pyrkiä synnyttämään tai vahvistamaan tiettyä positiivista ilmiötä.
- Voit lähestyä lähtötilannetta ongelma- tai ratkaisukeskeisesti, kumpikin tapa on yhtä oikea.
- Selvitä ja kuvaa ongelman tai tarpeen taustalla olevat syyt perusteellisesti. Usein hankkeen tavoitteet liittyvät isompaan kokonaisuuteen, ja hanke pyrkii koosta tai resursseista johtuen vaikuttamaan vain osaa siitä. Taustalla olevista syistä löytyy kuitenkin aina myös pienempiä tavoitteita, joihin hanke voi pyrkiä vaikuttamaan.

Kohderyhmän kuvaaminen ja osallistaminen

Keitä pitää ottaa huomioon kohderyhmän kuvaamisessa? Kohderyhmiä voi olla useita erilaisia, osa on kenties pienempiä ja osa isompia. Pohdi ensin ketkä hankkeesta hyötyvät ja / tai keiden panosta eniten tarvitaan tavoitteidenne saavuttamiseksi? Muista listata kohderyhmiin myös hankkeen sidosryhmät.

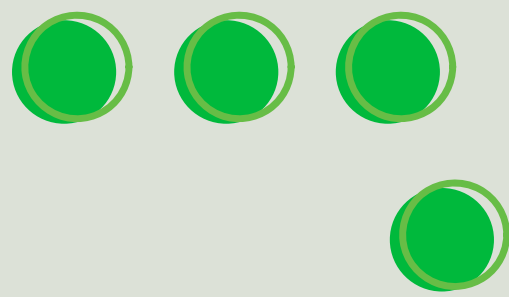
Voi olla, että eri kohderyhmille kannattaa asettaa eri vaikuttavuustavoitteet tai että tarvitsette lisää tietoa jonkun kohderyhmän kohtaamista ongelmista: milloin ja miksi he ongelmaan törmäävät, mitä seurauksia ongelman olemassaolosta heille on?

Poimikaa tämän linkin videolta vinkit niiden ihmisten ja ryhmien osallistamiseen, joiden kohtaamaa ongelmaa tai joiden tarvetta haluatte hankkeella pienentää.

Tästä linkistä saatte kohderyhmien kuvaamiseen soveltuvan työpohjan.

Muista lähtötilanteen kuvauksessa nämä asiat:

- Täsmennä hankkeen kohderyhmiä kertomalla keitä ongelma tai ratkaisu koskettaa ja kuka hanketta tarvitsee. Suora kohderyhmä voi olla myös esimerkiksi luonnonympäristö. Silloin voi olla, että ihmiset ovat välillisiä kohderyhmiänne, ja toivotte ehkä, että he tekevät jotain ympäristön hyväksi.

Perustelee tiedolla

On hyvä arvioida myös sitä, minkälaisen tiedon varaan olette vaikuttavuustavoitteita ja hankesuunnitelmaa rakentamassa.

Onko kyse toiveista, valistuneista arvauksista, vankasta kokemuksesta vai tutkitusta tiedosta?

Parasta on, jos hankesuunnitelmassa olevat ongelmat tai tarpeet sekä niiden syyt ja seuraukset perustuvat tietoon. Syiden ja seurausten todentaminen ei aina kuitenkaan ole helppoa.

Tiedolla vakuuttamisessa pääset alkuun selvityksiä ja tutkimuksia hyödyntämällä.

Muista lähtötilanteen kuvauksessa nämä asiat:

- Etsikää tietoa aiheesta
- vakuuttakaa jo julkaistuilla tilastoilla
- lukumäärät ja eurot ovat aina hyvä lisä
- ottakaa mukaan kohderyhmänne tai kokemusasiantuntijoiden viestejä aiheesta.

Vaikuttavuuden arviointi -työpohja

Saat avuksesi lähtötilanteen kartoittamiseen myös vaikuttavuuden arviointi -työpohja, jonka voit ladata tästä.

Tällä videolla käydään lyhyesti läpi, miten lähtötilanteen kuvausta aletaan muodostaa.

Vaikuttavuuden arviointi -työpohja on hyödyllinen työkalu suunnitteluvaiheesta lähtien.

Tavoitteena on, että hankkeen vaikuttavuus voidaan tiivistää työpohjaan ja se on näin ollen esiteltävissä yhdellä paperilla. Osan ideoista voi myös jättää syrjään varsinaista hankehakemusta varten. Kaikkea ei siis tarvitse mahdollistaa työpohjaan.

Lähtekää liikkeelle työpohjan vasemman laidan sisällöistä: tarkoitus ei ole täyttää koko työpohjaa kerralla!

Ennen kuin aloitat, kurkkaa vielä seuraavan sivun vinkit työpohjan täyttämistä varten

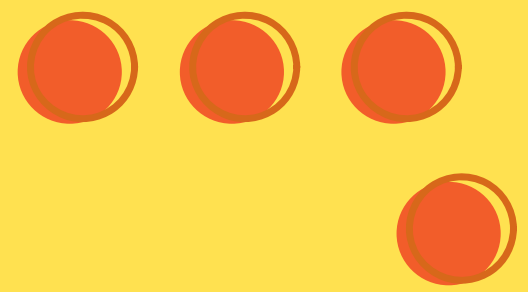

Vaikuttavuuden arviointi työpohjan avulla:

- voit rakentaa vaikuttavan hankesuunnitelman, sillä työpohjassa käydään läpi miten ja mistä elementeistä teidän hankkeenne vaikuttavuus rakentuu.
- pystytte kertomaan hankkeen vaikutuksista jo hankesuunnitelmassa rahoittajille, työntekijöillenne, yhteistyökumppaneillenne ja muille sidosryhmille.
- viestinnän suunnittelemisen hankkeen tuloksista ja vaikutuksista kertomiseksi myöhemmin on johdonmukaisempaa ja helpompaa.
- hankesuunnitelmaa kirjoittaessa ei tarvitse toistaa samoja asioita useasti, kun tavoitteille, toimenpiteille, tuotoksille ja eritasoisille muutoksille on oma paikkansa.
- kokoatte pohjan mittareille ja tiedonkeruulle. Teille olennaiset mittarit auttavat teitä seuraamaan jo hankkeen aikana, että resurssit käytetään varmasti vaikuttavaan tekemiseen. Tämä on vakuuttava perustelu myös rahoitushakemukseen!

Miten hyvä vaikuttavuustavoite valitaan?

Vaikuttavan hankkeen tavoite on aina tuottaa mitattavissa oleva muutos ihmisten elämään, toimintaan, osaamiseen, yhteisön käyttäytymiseen tai ympäristöön.

Mitattavissa oleva tavoite on tärkeä kahdesta eri syystä:

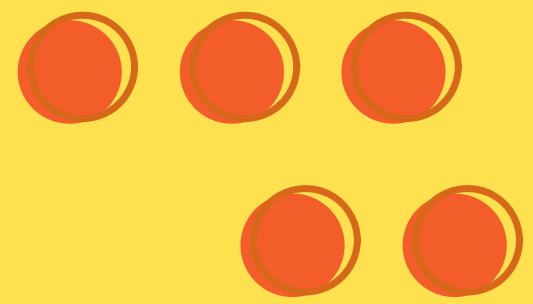
- Tavoite ohjaa ja kirittää hanketta kohti vaikuttavampaa lopputulosta.
- Tavoite on jokaisen hankehakemuksen ydin. Kaikki hakemuksen muut osa-alueet, kuten resurssit, kumppanit, mittarit, toimenpiteet ja tuotokset pitäisi perustella suhteessa tavoitteeseen.

Muista kuitenkin, että kaikki hankkeen mittarit eivät ole vaikuttavuusmittareita, eivätkä kaikki hankkeen tavoitteet mittaa vaikuttavuutta.

ESIMERKKI

Hankkeen tavoite voi olla kylätalon rakentaminen, mutta vaikuttavuustavoite on se, mitä kylätalon rakentaminen alueelle luo tai mikä on sen seuraus - lisää harrastusmahdollisuuksia, yhteisöllisyyttä jne.

Vaikuttavuustavoitetta asettaessasi vastaa seuraaviin kysymyksiin:

- Minkä muutoksen haluat saada aikaan?
- Mitkä asiat tuovat esiin tehokkaimmin hankkeen vaikutuksia?
- Mikä hankkeen tavoitteista johtaa mitattavaan muutokseen hankeaikana? Kaikki tavoitteet eivät ole mitattavissa ainakaan hankeaikana vaan vasta tulevaisuudessa eli pyri huomioimaan muutokseen mahdollisesti tarvittava aika.
- Mikä on se ratkaiseva tekijä omassa hankkeessanne, joka saa tavoitellut muutokset aikaan?

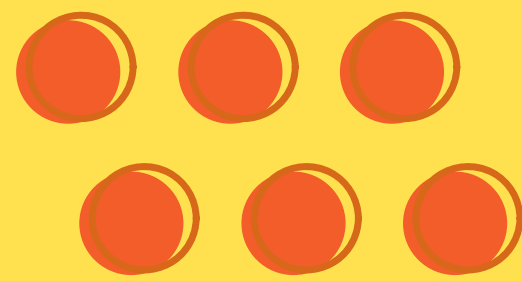
MUISTA

Vaikuttavuus on aina jonkin tasoinen muutos.

Toimenpiteiden listaamista, tavoitettavien ihmisten tai järjestettävien tilaisuuksien lukumäärien pohtimista kenties tarvitaan hankehakemukseen, mutta ne eivät ole vaikuttavuustavoitteita.

Vaikuttavuustavoitteen valinta

Vaikuttavuustavoitteen pohtimiseen ja hiomiseen kannattaa käyttää aikaa.

Tavoitteeseen voi palata useamman kerran ja kuulla muita. Mitä useampia ihmisryhmiä kuuntelette ja kutsutte mukaan sitä enemmän saatte kenties ristiriitaisiakin evästyksiä. Tämä auttaa teitä kuitenkin tarkentamaan vaikuttavuustavoitettanne.

Tämän linkin videossa käydään läpi neljä hyvän vaikuttavuustavoitteen periaatetta.

Kirjaa oma vaikuttavuustavoitteesi tämän linkin vaikuttavuustavoite -työpohjaan.

VINKKI

Piirtäkää tai tehkää kokonaisuudesta miellekartta, silloin kun kutsutte muita kanssanne työstämään hankeideoita yhdessä.

Lähtö- ja tavoitetilan piirtäminen auttaa monimutkaisten asioiden jäsentelyssä ja hahmottamisessa, ja samalla se virittää aivojamme työskentelemään kokonaisvaltaisemmin.

Ota huomioon vaikuttavuustavoitetta miettiessäsi myös kohderyhmät!

Tästä esimerkki seuraavalla sivulla.

ESIMERKKI

Vieressä on kuva, joka on (luvan kanssa) kaapattu STEA:n rahoittaman Paikka auki -ohjelman raportista.

Paikka auki -ohjelman tavoite on työllistää nuoria ja osatyökykyisiä järjestöihin. Kuva kattaa vain osan isosta kokonaisuudesta.

Tämä otos kertoo kuitenkin lukijalle, että ohjelmassa on ymmärretty, että erilaisten kohderyhmien kanssa on työskenneltävä eri tavoin, jotta heidän kanssaan onnistutaan.

Moni alan toimija tämän varmaan tietää, mutta kuinka moni sen osaa näin selkeästi kertoa?

Kun tulevaisuuden suunnittelu ei tunnu vielä ajankohtaiselta ja **tarvitsee tukea arjen asioissa.**

HERÄTTELY JA LUOTTAMUKSEN RAKENTAMINEN

Varaa aikaa kiireettömille keskusteluille
Ole utelias, kysele ja kuuntele
Kerro tehdyn työn hyvät vaikutukset
Kysy unelmista
Ole positiivinen ja rakentava

Kun tulevaisuuden **suunnitelmat ja tavoitteet ovat yhdenmukaisia oman osaamisen kanssa.**

TULEVAISUUSTAVOITTEET JA TOIMINTA

Luo onnistumisen mahdollisuuksia
Pohtikaa kertyneitä kokemuksia työssä
Auta sanoittamaan osaaminen
Kerro olevasi saatavilla ja tukena
Tue suunnitelmaa
Varautukaa mahdollisiin muutoksiin

Kun **oma tulevaisuus on ajatuksissa**, mutta oma osaaminen mietityttää.

OSAAMISEN TUNNISTAMINEN

Kannusta kokeilemaan uutta
Anna konkreettista palautetta
Tue suunnitelmien tekemistä
Tutkikaa erilaisia vaihtoehtoja
Käytä valmiita ohjausmateriaaleja

Kun hankkeen vaikutuksille asetetaan tavoitteita, on siis käytännössä aina kyse eritasoisten muutosten ymmärtämisestä: millä aikajänteellä ja millä tasolla mikäkin muutos tapahtuu.

Kun olette hahmotelleet oman vaikuttavuustavoitteenne suhteessa muutoksin, lukekaa vielä kertaalleen rahoittajan asettamat painopisteet.

Minkälaisia hankkeita he rahoittavat?

Sopiiko hankkeenne kuvaukseen?

Muistakaa myös, että hankkeella on muitakin kuin vain vaikuttavuustavoitteita,

Jäsentäkää sen jälkeen omassa hankeideassanne näkyvät muutokset rahoittajan vaatimalla tavalla. Pitäkää tieto muutosten edellyttämästä ajasta ja kohderyhmistä, joissa muutos toivottavasti tapahtuu, mukana. Tekojen osalta tämä on hankeaika, muutoin vaikuttavuus voi vaatia pidemmän ajan tapahtuakseen.

Malttakaa kuitenkin edetä nimenomaan tässä järjestyksessä; ensin omat vaikuttavuustavoite tai -tavoitteet kuntoon, sitten niiden sovittaminen rahoittajan vaatimukseen!

Muutosten hahmotteluun saat apua tämän linkin videosta.

Tästä linkistä löydät työpohjan muutosten ja keinojen kirjaamiseen ja seuraamiseen.

Riskien kartoittaminen

Hankkeen vaikuttavuutta ja tavoitteita pohtiessa saatetaan toisinaan tehdä hätäisiä johtopäätöksiä tai sivuuttaa isojakin riskejä.

Välttääksesi edellisen katso vielä tästä linkistä video, jossa käydään läpi vaikuttavuusmallien tyypillisimpiä ongelmia.

Viimeistään tässä vaiheessa huomaatte, että vaikuttavuustavoitteita pitää jaksaa korjata ja parannella useaan otteeseen. Työ kannattaa, sillä tarkoitus on, että vaikuttavuustavoite ohjaa, tai oikeastaan pakottaa, teidät miettimään uusia toimintamalleja ja haastamaan löysiä oletuksia.

Vaikuttavuuden arviointi -työpohjassa, kuten muissakaan pohjissa ei ole erillistä paikkaa oletuksille ja riskeille.

Tuokaa ne itse mukaan sopivaan kohtaan hankesuunnitelmassa tai seuratkaa riskejä ja oletuksia sopivien mittarien avulla.

Tässä linkissä työpohja riskien ja oletusten kuvaamiselle.

Muista vielä:

Tärkeää on testata vaikuttavuustavoitteita eri vaiheissa muilla.

Esitelkää sitä oman organisaationne sisällä, kohderyhmän edustajille, asiantuntijoille ja yhteistyökumppaneille.

Kysykää heiltä, onko tavoite ymmärrettävä ja uskottava, oletteko onnistuneet sisällyttämään tavoitteisiin tärkeimmät asiat, ja huomaavatko muut riskejä, joita ette ole ottaneet huomioon?

Mittariston kokoaminen

Miten mitataan hankkeen tuloksia ja vaikutuksia?
Mittareiden kokoaminen vaatii aina pohjatyötä.

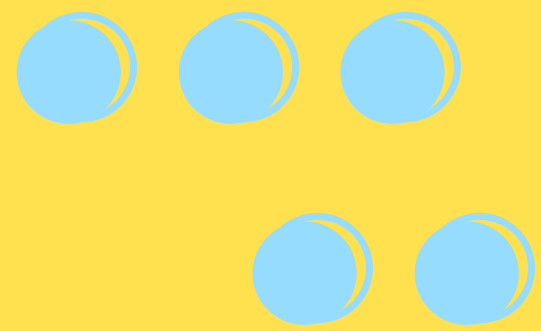
Muutosten seuraaminen ja mittaaminen on tärkeää jotta kaikki ne tulokset ja hyöty mitä hanke tuottaa, saadaan esiin.

Kaikki tätä mittaamista edeltävät osiot ovat välttämättömiä, jotta saatte kasaan tarkoituksenmukaisen mittariston vaikuttavuustiedon keräämistä varten.

Kokoamanne vaikuttavuustavoite tai -tavoitteet ja mittarit kulkevat tiiviisti yhdessä: jos polku tarpeesta muutoksiin on riittävän konkreettinen, huomaatte että monet mittarit ovat mallissa melkein pä valmiina. Jos taas mallissa on useita isoja ja monimerkityksisiä käsitteitä, kuten hyvinvointi, yhteisöllisyys tai osallisuus, viimeistään niiden mittaamista suunnitellessanne joudutte tekemään rajauksia ja täsmennyksiä.

Muutosten huomaamisessa mittareiden lisäksi tärkeää on myös tapa, jolla tietoa keräätte.

Mikä on mittari?

Mittari on keino tai väline, jolla kerätään suunnitelmallisesti havaintoja tietyistä asiasta.

INDIKAATTORIT kertovat siitä muutoksesta mihin MITTARILLA päästään.

ESIMERKKI MITTARISTA

Mittaamisen ei tarvitse olla monimutkaista. Harvaan asutulla alueella pyöritettiin kohtaamispaikkaa ikäihmisille. Seinällä riippui nimilista kävijöistä ja kalenteri. Listaan tehtiin merkintä aina kun osallistuja oli paikalla. Listasta jokainen saattoi nähdä, jos osallistuja oli ollut pois monta päivää peräkkäin, ja oli syytä soittaa perään tai käydä vieraisilla tarkistamassa tilanne. Yksinkertainen asia, suuri vaikutus.

Edellä mainittu määritelmä kertoo myös sen, miksi kaikki aiemmin läpikäytyt vaiheet tarvitaan: kertomaan mitä ne ”tietyt asiat” juuri teidän hankkeessanne ovat.

Mikä on indikaattori?

Jos tavoittelemanne muutokset liittyvät ihmisten hyvinvointiin tai yhteisöjen vuorovaikutukseen, ei useinkaan löydy selkeitä yksittäisiä mittareita, joiden avulla saisitte mitattua numeroin mikä on muuttunut.

Lukumäärien, tapaamiskertojen tai eurojen tilastointi ei useinkaan anna kuvaa vaikuttavuudesta vaan ne ovat hankkeenne tuloksia.

Tästä syystä muutoksia arvioidaan usein indikaattoreiden avulla. Indikaattorit kertovat merkkejä siitä että muutos on tapahtumassa.

Jos muutoksen kohteena on vaikkapa tietyn yhteisön toimintatavat, on ensin mietittävä, mitkä havaittavissa olevat asiat kertovat (eli indikoivat), että muutos kohti haluttua suuntaa on tapahtumassa.

ESIMERKKEJÄ INDIKAATTOREISTA:

- positiivisen palautteen määrän kehitys.
- ihmisten tunne siitä, saavatko he yhteisössään tukea vai eivät.
- ihmisten kokemus omista vaikuttamismahdollisuuksistaan yhteisiin asioihin.

Tiedonkeruu

Muutos on määritelmällisesti sitä, että joku asia joko lisääntyy tai vähenee, kasvaa tai kutistuu, paranee tai huononee ajan kuluessa.

Kun muutosten aikajänne on mietitty jo hanketta suunniteltaessa osana vaikuttavuutta, on tiedonkeruukin helpompi suunnitella.

Joskus arvokasta voi olla myös se, että ennakoitu huono kehitys saadaan katkaistua. Silloin ei välttämättä tapahdu näkyvää positiivista muutosta, vaan tasainen tai ennakoitua hitaampi heikkeneminen voi olla hyvä uutinen.

MUISTA

Hyvin tehty tiedonkeruu vie aikaa ja resursseja, joten tärkeää on seurata ja mitata vain hankkeessanne kaikkein tärkeimpiä asioita.

[Tästä linkistä löydät työpohjan mittareiden kirjaamiselle.](#)

[Tämän linkin tarkistuslistan avulla voitte arvioida valmista mittaristoanne.](#)

Onko mittaristonne riittävän monipuolinen ja minkälaisella tiedonkeruutavalla saatte kiinni muutoksesta?

LOPPUSANAT

Tämän oppaan läpikäytyäsi hankesuunnitelmasi on tarkoitus olla jalostuneempi versio aiemmasta suunnitelmasta.

Vaikuttavuustavoite ohjaa työskentelemään kohdennetummin hankkeen kohderyhmän eteen.

Tämän lisäksi hankkeen vaikuttavuudesta viestimisen sekä rahoittajille hakuaikana että teille itsellenne ja yleisöllenne hankeaikana pitäisi olla helpompaa.

Katso vielä lopuksi muistilista vaikuttavuudesta, että osaat varmasti vastata kaikkiin kysymyksiin.

Tsemppiä rahoituksen hakuun!

JÄIKÖ VIELÄ KYSYMYKSIÄ?

Ota yhteyttä paikalliseen Leader-ryhmään
tai Hämeen ELY-keskukseen.

YHTEYSTIEDOT

Leader Lounaplussa

p. 050 583 4715

toimisto@lounaplussa.fi

Leader EMO

p. 050 573 2972

emo@emory.fi

Päijänne-Leader

p. 040 764 2462

toimisto@paijanne-leader.fi

Leader Linnaseutu

p. 041 4688 300

toimisto@linnaseutu.fi

Hämeen ELY-keskus

Timo Kukkonen, kehittämisspällikkö

p. 0295 025 065

timo.kukkonen@ely-keskus.fi

Antti Pitkänen, asiantuntija

p. 0295 025 086

antti.pitkanen@ely-keskus.fi

Hämeenraitti www.hameenraitti.fi

